

LIENKOVITÉ (COLEOPTERA: COCCINELLIDAE) V ZBIERKACH TEKOVSKEHO MUZEA V LEVICIACH

Matúš Haviar, Vladimír Smetana

Katedra zoológie Prír. fakulty UK, Mlynská dolina B1-411, 842 15 Bratislava
Tekovské múzeum, 934 69 Levice

Abstract:

Haviar, M., Smetana, V., 2004: Lady beetles (Coleoptera: Coccinellidae) in the collections of Tekov museum in Levice. Acta Mus. Tekovens. Levice, 5: 97-113.

In their work the authors present the results of special compilation of lady beetles collection (Coleoptera: Coccinellidae), which is deposited in Tekov Museum in Levice. In the collection there are 49 species of this family, in the total number of 590 individuals. They come from 86 localities above all on the Slovak, Moravian and Bohemian territories. Presentation of concrete faunistic data and short characteristics of individual species make up the fundamental part of this work.

Key words: Lady beetles, collections of Tekov museum, Slovakia.

ÚVOD

Prezentácia entomologických zbierok Tekovského múzea vo vlastných odborných publikáciách má už pomerne dlhú tradíciu. SMETANA (1986) sa vo svojej práci venoval motýľom (Lepidoptera), HOLEKSA & SMETANA (1987) spracovali pomerne rozsiahlu kolekciu fúzačov (Coleoptera, Cerambycidae). HOLECOVÁ & SMETANA (1992) prezentovali nosáčky (Curculionidae), KOLLÁR & SMETANA (1994) sa venovali skarabeusovitým chrobákom (Scarabaeidae). KOLLÁR & SMETANA (1998) spracovali aj zbierku chrobákov z čeľadi Silphidae, Oedemeridae, Pyrochroidae, Meloidae, Rhipiphoridae, Tenebrionidae a Lucanidae a v doposiaľ poslednom príspevku (KOLLÁR & SMETANA 2001) zbierku liskavkovitých chrobákov (Chrysomelidae). Prezentovanie entomologických zbierok múzea publikačnou formou prináša okrem zaujímavých faunistických údajov aj cenné podklady pre praktickú ochranu prírody (SMETANA & SMETANOVÁ 1999).

Predmetom predkladaného príspevku sú chrobáky z čeľade Coccinellidae. Prevažná časť druhov je dravá, živí sa iným hmyzom. Nakoľko v potrave lienok prevládajú vošky a červce, sú významné pri biologickej ochrane poľnohospodárskych a

lesných kultúr. V zbierkach Tekovského múzea sa nachádza (do konca roka 2002) 49 druhov, zastúpených celkovým počtom 590 exemplárov. V menšej miere boli získané vlastným zberom pracovníkov múzea, prevažnú časť predstavuje materiál, získaný kúpou od iných zberateľov.

Základom zbierky je predovšetkým materiál zberaný J. Švecom -277 ks a L. Krejčárkom -203 ks. Vladimír Smetana získal 18 exemplárov, rovnako ako L. Jasenák (18). J. Krištof získal 16 ks, Holeksa 11. Nagy et Mäsiar, resp. Molnár et Mäsiar získali spolu 8 ks. Ojedinelé exempláre Fialu (7 ks), Tichého (7 ks), Černého (5 ks), Beneša (2 ks), Pucholta (2 ks), Richtera (2ks), Senza (2 ks), A. Smetanu (2ks), Čepeláka, Gazdíka, Matějčeka, Niedla, Orisbausa, Paláska, Roubala, Schiffnera, Silkdala, Smolku, Šlíchu a Zemana, (spolu 12 ks) tvorili pôvodne (spolu s materiálom L. Krejčárka) súčasť rozsiahlych zbierok, získaných od J. Šveca, do ktorých sa dostali zrejme výmenou. Väčšina údajov na lokálnych štítkoch spadá do obdobia od roka 1960 do 1980. Novšie dátumy zberu (exempláre V. Smetanu) sa vyskytujú len zriedkavo. Časť materiálu zo zbierky L. Krejčárka pochádza z rokov 1939-1957.

PREHĽAD LOKALÍT

Chrobáky z čeľade Coccinellidae pochádzajú z 86 lokalít. Jednotlivé lokality označujeme v tomto príspevku dvojakou formou:

1. Názvom obce, v ktorej chotári bol daný druh zistený, napr. Šahy, Levice, Zalaba.
2. Geografickými údajmi, napr. Sitno-1009 m, Radzim-991 m, Vrátna dolina a pod.

Za účelom lepšieho prehľadu a identifikácie jednotlivých lokalít ich v rámci Slovenska zaradíme do geomorfologických celkov, podľa práce Mazúra a Lukniša (MAZÚR & LUKNIŠ 1978). Nakoľko je častokrát takéto zaradenie nejednoznačné (napr. pri lokalitách Trenčín, Tešmak a mnohých ďalších), upozorňujeme v aktuálnych prípadoch aj na alternatívnu možnosť. Detailnejšie zatriedenie uvádzame iba v rámci zbernej oblasti Tekovského múzea. Lokality z Moravy a Čiech (resp. z iných oblastí) uvádzame na konci zoznamu v abecednom poradí. Číslo v zátvorke za názvom lokality udáva počet jedincov získaných na nej. Pre lepšiu orientáciu je zastúpenie počtu druhov resp. lokalít v rámci geomorfologických jednotiek Slovenska prezentované na obr. 1, 2. Lienkovité chrobáky v zbierke múzea pochádzajú z nasledujúcich lokalít:

A. Slovenské rudohorie

1. Revúcka vrchovina
Radzim-991 m (1), Zelinová dolina (1).
2. Slovenský kras
Silica (1), Turna nad Bodvou (1).

B. Fatransko-tatranská oblasť

1. Malé Karpaty
Devínska Kobyla-514 m (2), Vápenná-748 m (1).
2. Strážovské vrchy
Trenčín (16).
Pozn: Na lokálnych štítkoch nie je presnejšie uvedené miesto zberu. Preto by mohla byť lokalita zaradená aj do Považského podolia v rámci Slovensko-moravských Karpát.
3. Malá Fatra
Vrátna dolina (2).
4. Veľká Fatra
Sklabinský Podzámok (1), Kantorská dolina (1), Belianská dolina (1).
5. Starohorské vrchy
Špania Dolina (1).
6. Tatry
Vysoké Tatry (2) – bez bližšej lokalizácie, Tatranská Lomnica (1).
7. Nízke Tatry
Demänovská dolina (1), Chopok-2024 m (2).

C. Slovenské stredohorie

1. Vtáčnik
Magurka-1129 m (1).
2. Štiavnické vrchy
  - a. Sítianska vrchovina: Sítno-1009 m (15) – masív v širšom zmysle.
  - b. Kozmálovské vršky: Skala-238 m (1), Tlmače (1) – ležia na styku s Hronskou nivou.
  - c. Hodrušská hornatina: Bzenica (2), Krivín-316 m (1), Tekovská Breznica (6), Čajkov (1), Devičany (1).
3. Krupinská planina
Tešmak (5) – leží na styku s Ipeľskou nivou, Plášťovce (1).

D. Lučenecko-košická zníženina

1. Juhoslovenská kotlina
Poltár-Zelené (1) – leží na styku s Revúckou vrchovinou.

E. Matransko-slanská oblasť

1. Cerová vrchovina
Šiatorská Bukovinka (1).

F. Vihorlatsko-gutinská oblasť

1. Vihorlatské vrchy
Vinné (1).

G. Východné Beskydy

1. Pieniny
Prielom Lesnického potoka (1).

H. Poloniny

1. Bukovské vrchy
Jarabá skala-1162 m (2).

I. Podunajská nížina

1. Podunajská rovina
Radvaň nad Dunajom - Virt (1).
2. Podunajská pahorkatina
  - a. Dolnovážska niva: Piešťany (1) – nachádzajú sa na styku s Považským Inovcom.
  - b. Nitrianska niva: Bošany (1).
  - c. Hronská niva: Levice-Podlužianka (1), Kalná nad Hronom (4).
  - d. Hronská pahorkatina: Čifáre (1), Nemčiňany (1).
  - e. Ipeľská niva: Ipeľský Sokolec (3), Vyškovce nad Ipľom (1), CHPV Jazierko pri Tešmaku (1).
  - f. Ipeľská pahorkatina: Levice-Kalinčiakovo (2), Santovka (3), Túrovce (13).
  - g. Ostatné lokality Podunajskej pahorkatiny: Levice (13) – bez bližšej lokalizácie, Zalaba (17), Kamenín (14) – všetky tri lokality sa nachádzajú na styku Ipeľskej pahorkatiny s Hronskou nivou, Pastovce (8), Šahy (209) – obe ležia na styku Ipeľskej pahorkatiny a Ipeľskej nivy.

J. Východoslovenská nížina

1. Východoslovenská rovina:
Kráľovský Chlmec (1), Michalovce (1) – ležia na styku s Východoslovenskou pahorkatinou.

K. Lokality z územia Moravy a Čiech

Bohdaneč (1), Bzenec (4), Držková (1), Fryšták (1), Fryšták-přehrada (5), Holešov (1), Horní Bečva (1), Hostím (2), Hradiště (1), Chlum u Třeboně (1), Jindřichův Hradec (1), Kroměříž (6), Kytín (1), Lukov (3), Moravský Písek (17), Moravia-bez bližšej lokalizácie (1), Mutěnice (27), Otice (1), Písek (3), Prakšice (1), Příbram (1), Radotín (1), Rakovník (2), Rohatec (2), Říčany (4), Slušovice (3), Štěchovice (1), Štípa (48), Uherské Hradiště (3), Závist (2), Zlín (71).

L. Ostatné lokality

Bassum – v Nemecku (1), Nice – vo Francúzku (1), Sardínia – v Taliansku (1).

Značný počet lienkovitých chrobákov bol získaný v zbernej oblasti Tekovského múzea, ktorá zaberá východnú časť Podunajskej pahorkatiny (Ipeľská pahorkatina,

Ipeľská niva, Hronská pahorkatina, Hronská niva), južnú časť Štiavnických vrchov, juhovýchodné svahy Pohronskeho Inovca a juhozápadnú časť Krupinskej planiny. Z tohto územia máme doposiaľ pomerne málo údajov o tejto zaujímavej čeladi chrobákov. Výnimkou je len práca Roubala (ROUBAL 1937 - 41).

Najväčšia časť materiálu pochádza z Podunajskej pahorkatiny (293 ks). Jeho podstatnú súčasť predstavujú hlavne Švecove zbery z lokality Šahy (204 ks). Z ostatných častí zberného regiónu múzea (napr. Štiavnické vrchy či Krupinská planina) pochádza iba nevelký počet exemplárov. Vzhľadom k rozsahu a charakteru je významná i Krejcárkova kolekcia z početných lokalít Moravy a Čiech.

Najvyšší počet jedincov bol získaný na lokalitách Šahy (209), Zlín (71), Štípa (48), Mutěnice (27), Zalaba (17), Moravský Písek (17) a Trenčín (16 exemplárov).

SYSTEMATICKÁ ČASŤ

V systematickej časti podávame prehľad druhov z čelade Coccinellidae v zbierkach Tekovského múzea. Materiál v celom rozsahu determinoval (resp. revidoval exempláre L. Krejcárka) M. Haviar. K determinácii poslúžili nasledujúce práce: BIELAWSKI (1959), FÜRSCH (1965, 1967, 1987), FÜRSCH, KREISSL & CAPRA (1967), HAVIAR (2001), GOURREAU (1974), GÜNTHER (1959), JABLOKOV-KHNZORJAN (1971, 1982), KLAUSNITZER (1999), KLAUSNITZER B. & KLAUSNITZER H. (1997), KOCH (1989), KOVÁŘ (1995, 1996), MADER (1955). Nomenklatúra jednotlivých taxónov je prevzatá z práce Kovára (KOVÁŘ 1993). V zozname jednotlivých druhov uvádzame najskôr rímskymi číslicami mesiace zberu, po nich nasleduje v zátvorke počet jedincov daného druhu v zbierke a lokality výskytu. V prvom rade sú uvedené lokality zo zberného regiónu Tekovského múzea, po nich nasledujú lokality z iných oblastí. Infrašpecifická kategória aberácia sa v minulosti používala na označenie jednotlivých foriem farebného polymorfizmu a nemá praktický taxonomický význam. Zlatý vek popisovania najkurióznějších aberácií spadá do konca 19. a prvej polovice 20. storočia. S prihliadnutím k historickému aspektu sme pri materiáli determinovanom Ladislavom Krejcárkom ponechali aj názvy príslušných aberácií, tak ako ich uvádza na determinačných štítkoch. Záverečnú časť komentára k jednotlivým druhom tvorí jeho stručná bionomická a zoogeografická charakteristika.

Coccidulinae

Tetrabrachini

Tetrabrachys connatus (PANZER, 1796)

Dátum zberu neuvedený, (2), Bošany (ab. quadriundulata), Trenčín.

Stenotopný druh, žijúci na skalnatých a trávnatých stepiach. Herbikol, xero-ter-mofil. Potravne entomofág a pravdepodobne aj myrmekofil (?). Pontický element našej fauny s veľmi sporadickým výskytom.

Coccidulini

Coccidula scutellata (HERBST, 1783)

VI., (1), Sitno-1009 m.

Stenotopný herbikolný druh vyskytujúci sa na vlhkých a močaristých biotopoch najčastejšie na *Phragmites*, *Typha*. Afidofág (druh živiaci sa voškami). Vzácný. Rozšírený v Európe.

Rhyzobius chrysomeloides (HERBST, 1792)

VIII., XII., (24), Zlín (ab. conjuncta, ab. 7-signata, ab. montana, ab. similata, ab. decorata, ab. oculata, ab. ornata, ab. bioculata), Bassum (ab. prolongata).

Eurytopný druh, ktorý vyhľadáva lúky, brehy potokov, ale aj poľné medze a húštiny v lesných ekotónoch. Častý je na boroviciach. Afidofág. Rozšírený v Európe.

Rhyzobius litura (FABRICIUS, 1787)

Dátum zberu neuvedený, (1), Radotín.

Eurytopný herbikolný druh žijúci na trávach slnečných strání a lesných ekotónov, na stepiach i vo viniciach. Afidofág. Lokálne hojný. Atlanticko-mediteránny druh.

Scymninae

Scymnini

Scymnus (Pullus) auritus THUNBERG, 1795

V., (2), Závist, Zlín (ab. obenbergeri Krejc.).

Stenotopný arborikolný druh, žijúci v dubovohrabových a zmiešaných lesoch, prevažne na duboch. Vyhľadáva skôr suchšie biotopy, vyhýba sa aluviálnej vegetácií. Afidofág. Vzácný. Rozšírený vo veľkej časti Európy.

Scymnus (Pullus) ferrugatus (MOLL, 1785)

III., (4), Trenčín, Hostím, Otice.

Arborikolný druh, žijúci v ekotonálnej časti (na okrajoch) ako aj v interiéri zmiešaných lesov, na rôznych drevinách ako *Acer*, *Cornus*, *Quercus*. Zistený bol aj v ekotonálnych hložinách. Mezo-termofilný druh. Afidofág. Nehojný. Má eurosibírske rozšírenie.

Scymnus (Pullus) subvillosus (GOEZE, 1777)

Dátum zberu neuvedený, (1), Zlín.

Arborikolný druh, žijúci v teplých lesných ekotónoch dubovohrabového stupňa a v bezlesných spoločenskách. Xerotermný, heliofilný druh často vyhľadáajúci rôzne divorastúce ovocné dreviny (napr. *Cerasus mahaleb*, *Prunus*), trávnaté a skalnaté stepi. Afidofág. Na Slovensku sa vyskytuje veľmi sporadicky. Rozšírený v Euroázii.

Scymnus (Scymnus) abietis PAYKULL, 1798

Dátum zberu neuvedený, (1), Trenčín.

Výrazne arborikolný druh žijúci na ihličnatých drevinách (*Abies*, *Picea*). Predátor, afidofág. Na Slovensku lokálne hojný. Rozšírený v Európe.

Scymnus (Scymnus) apetzii MULSANT, 1846

Dátum zberu neuvedený, (4), Trenčín, Nice (ab. incertus), Sardínia.

Stenotopný herbikolný druh žijúci na suchých a teplých lokalitách, trávnatých a skalných stepiach. Heliofil. Afidofág. Na Slovensku vzácny. Rozšírený v Euroázii.

Scymnus (Scymnus) frontalis (FABRICIUS, 1787)

VI., IX., (3), Šahy, Písek.

Eurytopný herbikolný druh suchých, teplých až xerotermných biotopov, viníc, slnečných strání, hrádzí, riečnych brehov a lesných ekotónov. Afidofág. Na Slovensku hojný. Rozšírený v celej palearktiskej oblasti.

Scymnus (Scymnus) interruptus (GOEZE, 1777)

Dátum zberu neuvedený (6), Trenčín, Holešov, Kroměříž, Moravia (bez bližšej lokalizácie).

Stenotopný termofilný druh teplých bezlesných biotopov, viníc, strání a lesných ekotónov pôvodných listnatých lesov. Najčastejšie sa vyskytuje na rôznych bylinách, taktiež na *Hedera helix*. Afidofág. Vzácny, prevažne v južných oblastiach Slovenska. Submediteránný element rozšírený v Stredomorí, zasahujúci na teplé lokality strednej Európy.

Scymnus (Scymnus) mimulus CAPRA & FÜRŠCH, 1967

V-VII., (4), Šahy, Plášťovce, Turna nad Bodvou, Příbram.

Stenotopný herbikolný druh žijúci na suchých, teplých biotopoch (vinice, stepi, alebo piesčiny). Najčastejšie odchyťovaný na bylinách a pod trsmi tráv, známe sú nálezy z *Calluna vulgaris* a z machov. Afidofág. Veľmi vzácny výskyt, často s populáciami *Scymnus frontalis*. Rozšírený v severnej a strednej Európe.

Scymnus (Scymnus) apetzoides CAPRA & FÜRŠCH, 1967

V., (1), Kamenín.

Stenotopný herbikolný druh žijúci na teplých stanovištiach na rôznych trávach. často sa vyskytuje spolu so *Scymnus apetzii*. Ich odlíšenie je možné len po štúdiu genitálii. Afidofág. Na Slovensku vzácny. Rozšírený v pontomediteránnnej oblasti.

Scymnus rubromaculatus (GOEZE, 1777)

V., VI., (2), Šahy.

Eurytopný herbikolný druh vyskytujúci sa najmä na teplých lúkach, v lesných ekotónoch a viniciach, ale aj v ruderaloch. Najčastejšie na bylinách, a niektorých drevinách (čel'ad' Rosaceae, rody *Quercus*, *Corylus* a *Humulus*). Afidofág. Hojný. Rozšírený v Palearkte.

Hyperaspini

Hyperaspis (Hyperaspis) quadrimaculata L. REDTENBACHER, 1843

V., (1), Šahy.

Stenotopný termofilný druh. Vyhľadáva suché, presvetlené, xerotermné bezlesia. Detailnejšia bionómia druhu zatiaľ nie je dostatočne známa. Kokcidofág (živí sa červcami). Na Slovensku veľmi vzácny. Pontomediteránny element zasahujúci svojím rozšírením až do strednej Európy.

Hyperaspis (Hyperaspis) reppensis (HERBST, 1783)

VII., (1), Šahy.

Stenotopný herbikolný druh žijúci na stepných, xerotermných, subxerofilných biotopoch, v presvetlených lesných ekotónoch, na pastvinách. Kokcidofág. Vzácny. Európske rozšírenie.

Hyperaspis (Oxynychus) erythrocephala (FABRICIUS, 1787)

VIII., (3), Bzenec, Rohatec.

Stenotopný termofilný druh žijúci na stepných biotopoch. Bionómia a ekológia nie je dostatočne známa. Kokcidofág. Veľmi vzácny. Rozšírený v palearktiskej oblasti.

Chilocorinae

Chilocorini

Brumus quadripustulatus (LINNAEUS, 1758)

IV.-VI., (4), Nemčiňany, Túrovce, Šahy, Piešťany.

Eurytopný arborikolný druh žijúci na rôznych drevinách v lesnom interiéri a v ekotóne. Obsadzuje predovšetkým ihličnaté dreviny rodov *Pinus*, *Larix*, *Picea*, *Juniperus* a *Thuja*. Početne je zastúpený tiež na *Crataegus*, *Rhamnus*, *Acer*, *Tilia*, *Betula*, *Salix*. Afidofág a kokcidofág. Na Slovensku hojný. Rozšírený v Euroázii.

Exochomus nigromaculatus (GOEZE, 1777)

VIII., (1), Vinné.

Stenotopný arborikolný druh piesočných borinových ekotónov ale aj močiarov, obsadzujúci najmä *Calluna*, *Erica*, *Sarothamnus*, menej na *Pinus* a *Salix*. Zried-

kavejší na teplých miestach. Afidofág, kokcidofág. Vzácný. Rozšírený v Palearkte.

Chilocorus renipustulatus (L.G. SCRIBA, 1791)

V., (1), Devínska Kobyla-514 m.

Eurytopný arborikolný druh známy prevažne z vlhkých biotopov (hygrofil), brehov vôd, ale aj z parkov, lesných ekotónov a viníc. Najčastejšie nachádzaný na *Alnus*, *Salix*, *Populus*, *Fraxinus* a *Pinus*. Potravne kokcidofág. Na Slovensku vzácný. Má eurosibírske rozšírenie.

Coccinellinae

Coccinellini

Coccinula quatuordecimpustulata (LINNAEUS, 1758)

IV.-VII., (65), Levice, Santovka, Túrovce, Šahy, Štípa, Zlín (ab. *effusa* Ws.).

Eurytopný herbikolný druh extrémne suchých slnečných biotopov, lesných ekotónov, hrádzí a piesčitých lokalít. Žije na rozmanitých lúčnych rastlinách. Môže sa vyskytovať aj v krovinnej etáži. Afidofág. Hojný. Rozšírený v Euroázii.

Tytthaspis sedecimpunctata (LINNAEUS, 1758)

III.-VI., (15), Levice, Kalná nad Hronom, Šahy, Tekovská Breznica.

Eurytopný psamofilný herbikol žijúci na rozmanitých biotopoch, od piesčitých brehov a slnečných strání až po slaniská. Mycetofág, požíera mikromycéty z čeľade Erysiphaceae. Hojný. Má eurosibírske rozšírenie.

Anisosticta novemdecimpunctata (LINNAEUS, 1758)

IV.-VI., IX., (4), Šahy, Zlín.

Stenotopný herbikolný druh močiarnych a podmáčaných biotopov. Nájde sa najmä na *Phragmites australis*, a druhoch z rodov *Carex* a *Salix*. Afidofág. Vyskytuje sa zriedkavo, iba miestami hojnejší. Rozšírený v Euroázii.

Adalia (Adaliomorpha) conglomerata (LINNAEUS, 1758)

III., IV., VII., (13), Štěchovice, Zlín (ab. *distincta* Krejc., ab. *nova* Krejc., ab. *subcrucifera* Mad., ab. *primitiva* Krejc., ab. *miranda* Krejc., ab. *debilis* Krejc., ab. *roubali* Krejc., ab. *vernalis* Krejc., ab. *obscura* Krejc., ab. *simplex* Krejc., ab. *montana* Krejc.).

Stenotopný arborikolný druh smrečinových porastov ale aj horských močiarov. Okrem smreka obsadzuje niektoré ďalšie ihličnany ako *Pinus sylvestris*, *Pinus mugo*, *Larix decidua*. Afidofág s úzkou špecializáciou na druh *Giletteella coolei*. Lokálne hojný. Rozšírený v palearktiskej oblasti.

Adalia (Adalia) bipunctata (LINNAEUS, 1758)

IV-VII., XII., (48), Levice, Kalná nad Hronom, Čifáre, Pastovce, Túrovce, Šahy, Sitno-1009 m, Trenčín, Vrátna dolina, Bzenec (ab. subsempustulata Ws.), Hostím (ab. paradoxa Mad.), Horní Bečva (ab. pantherina L.), Kroměříž (ab. scutella Mad., ab. nova Krejc.), Lukov (ab. pruni Ws.), Rakovník (ab. lugubris), Štípa (ab. nova Krejc.), Uherské Hradiště (ab. 6-pustulata), Zlín (ab. subcaeca Mad., ab. inaequalis Ws., ab. 4-pustulata Haw., ab. bellopecta Krejc.).

Ubikvist (má veľmi širokú ekologickú valenciu), arborikolný a herbikolný druh žijúci vo všetkých vegetačných etážach lesných a bezlesných biotopov prirodzeného aj ruderálneho charakteru. V jesennom období preniká do budov a ľudských príbytkov. Afidofág. Veľmi hojný. Má holarktické rozšírenie.

Adalia (Adalia) decempunctata (LINNAEUS, 1758)

IV-VII., (28), Šahy, Tešmak, Bzenica, Devínska Kobyla-514 m, Chopok-2024 m, Trenčín (ab. terna Haw., ab. 6-punctata), Kroměříž, Lukov, Říčany (ab. guttato-punctata, ab. nova Krejc.), Zlín (ab. 10-pustulata, ab. affinis Walf., ab. buddenbergi Heyd., ab. mertensi Lest., ab. dorsonotata Ws., ab. terna Haw., ab. 8-punctata Mull., ab. nova Krejc.).

Eurytopný arborikolný, silvikolný druh žijúci v parkoch, v záhradách, na okrajoch lesov, zriedka aj na lúkach a okrajoch vodných plôch. Afidofág. Hojný. Má eurosíberske rozšírenie.

Harmonia quadripunctata (PONTOPPIDAN, 1763)

III., V., (5), Bzenica, Fryšták, Moravský Písek, Štípa.

Stenotopný arborikolný, silvikolný druh žijúci najmä na boroviciach (*Pinus*), veľmi zriedkavo pod odpadnutou kôrou stromov. Afidofág. Hojný, ale len lokálne. Rozšírenie je v Európe.

Oenopia conglobata conglobata (LINNAEUS, 1758)

VI., VII., IX., X., (60), Levice, Levice-Podlužianka, Túrovce, Šahy, Moravský Písek (ab. multiconjuncta, ab. nova Krejc.), Mutěnice (ab. goezei Lem., ab. nova Krejc., ab. variegata J. Mull., ab. meridionalis J. Mull., ab. subcincta Lem.), Slušovice (ab. multiconjuncta), Štípa (ab. multiconjuncta, ab. pruni Mad., ab. grandli Lem., ab. diversiconjuncta Mad., ab. kirkai Lem., ab. pazzini Dep., ab. gratschi Mad., ab. zapluta Gr., ab. donovani Lem., ab. walteri Lem., ab. divulsa Bos., ab. illigieri Lem., ab. depolii Lem., ab. schneideri Lem., ab. omniconjuncta Lem., ab. lestagei Lem., ab. sekerai Krejc., ab. cincta Lem., ab. motschulski Lem., ab. bechynei Krejc., ab. posticefasciata Gr., ab. variegata J. Mull., ab. maderi Lem., ab. evertsi Lem., ab. festiva Grund., ab. zetterstedti Lem., ab. dubia Ws.).

Eurytopný arborikolný druh žijúci na aluviálnej vegetácii, v ekotóne a v interiéri lesných biotopov, v parkoch a záhradách. Nájde ho predovšetkým na druhoch z rodov *Populus*, *Prunus*, *Salix*, *Betula*, *Quercus* a vo vyšších polohách *Pinus* a

Larix. Lokálne hojný afidofág, rozšírený v Euroázii.

Oenopia lyncea agnata (ROSENHAUER, 1847)

V., (1), Závist.

Stenotopný arborikolný druh žijúci predovšetkým na suchých a teplých miestach dubových ekotónov. Bol zistený tiež na *Prunus spinosa* a v bylinnej etáži. Afidofág. Vzácný. Rozšírený v Európe, okrem severných oblastí (Škandinávia, Veľká Británia).

Hippodamia (Hippodania) tredecimpunctata tredecimpunctata (LINNAEUS, 1758)

V-VIII., (19), Šahy, CHPV Jazierko pri Tešmaku, Zalaba, Tekovská Breznica, Trenčín (ab. spissa).

Stenotopný herbikolný druh vyskytujúci sa v močaristých biotopoch, predovšetkým na druhoch z rodov *Carex*, *Sparganium*, *Phragmites* a tiež na *Salix*. Potravne je úzko špecializovaný afidofág. Je vzácný, iba lokálne môže byť hojnejší. Má holarktické rozšírenie.

Hippodamia (Adonia) variegata variegata (GOEZE, 1777)

V-VIII., (15), Šahy, Tešmak, Zalaba, Ipeľský Sokolec, Trenčín (ab. confluens), Vysoké Tatry (ab. nova Krejc., ab. tatrix Krejc.), Mutěnice (ab. alacris, Zlín (ab. cordigera Krejc.).

Eurytopný arborikolný a herbikolný druh hojne rozšírený od aluviálnych lúk, cez rôznorodé lúčne spoločenstvá a ruderály až k lesným ekotónom a ihličnatým lesom. Afidofág. Veľmi hojný. Rozšírený v palearktickom regióne.

Ceratomegilla (Ceratomegilla) notata (LAICHARTING, 1781)

VI., VIII., IX., (6), Sitno-1009 m, Magurka-1129 m, Belianska dolina, Skľabinský Podzámok, Radzim-991 m, Prielom Lesnického potoka.

Stenotopný herbikolný druh žijúci v lesných biotopoch, na rúbaniskách a tiež na suchých lúkach. Početne zastúpený na *Urtica dioica* a taktiež na *Epilobium*, *Carduus*, *Salix*. Afidofág. Na Slovensku je vzácný. Má eurosibírske rozšírenie.

Ceratomegilla (Ceratomegilla) undecimnotata (SCHNEIDER, 1792)

Dátum zberu neuvedený, (3), Písek (ab. cardui Brahm.), Uherské Hradiště (ab. fulvimana Motsch.).

Eurytopný herbikolný druh lesných ekotónov, rúbanísk, borinových a stepných púštín, ale aj okrajov vodných tokov. Zaznamenaný na bylinách z čeľade *Asteraceae*, na *Centaurea*, *Artemisia*, *Daucaceae*, *Juniperus* a na ovocných drevinách. Afidofág. Vzácný druh našej fauny. Rozšírený v Euroázii.

Ceratomegilla (Adaliopsis) alpina redtenbacheri (CAPRA, 1928)

V., (2), Demänovská dolina, Tatranská Lomnica.

Stenotopný pratikolný a herbikolný druh vyskytujúci sa v horských polohách Álp a Karpát nad hranicou lesa, v kosodrevinovom stupni. Bionómia druhu stále nie je detailne objasnená. Afidofág. Veľmi vzácny. Jeho rozšírenie je obmedzené na alpské a karpatské horské masívy.

Aphidecta obliterata (LINNAEUS, 1758)

VI., XI., (3), Jarabá skala-1162 m, Zlín (ab. livida Deg.)

Stenotopný arborikolný druh žijúci najmä na smrekových porastoch v interiéri a ekotóne. Afidofág. Eurosibírske rozšírenie.

Coccinella (Coccinella) hieroglyphica hieroglyphica LINNAEUS, 1758

VIII., (1), Kytín (ab. nova Krejc.).

Stenotopný arborikolný a herbikolný druh vresovísk a podmáčaných lúk. Vyskytuje sa predovšetkým na *Calluna vulgaris*, miestami aj na *Pinus* a *Betula*. Afidofág. Vzácny. Má holarktické rozšírenie.

Coccinella (Coccinella) quinquepunctata LINNAEUS, 1758

VII., (1), Poltár-Zelené.

Stenotopný herbikolný (mezofilno-termofilný) druh vyskytujúci sa v piesčitých zárastoch pri brehoch riek, ale taktiež aj na suchých lokalitách a v ekotóne listnatých a ihličnatých lesov. Afidofág. Hojný. Má eurosibírske rozšírenie.

Coccinella (Coccinella) septempunctata septempunctata LINNAEUS, 1758

III., V-VIII., (43), Levice, Zalaba, Vyškovce nad Ipľom, Pastovce, Túrovce, Šahy, Tešmak, Kamenín, Sitno-1009 m.

Ubikvist. Arborikolný a herbikolný druh obsadzujúci všetky vegetačné etáže a typy terestrických biotopov. Afidofág. Veľmi hojný. Rozšírený v palearktickom regióne.

Propylea quatuordecimpunctata (LINNAEUS, 1758)

II., IV.-VIII., (95), Levice, Pastovce, Zalaba, Kamenín, Túrovce, Šahy, Krivín-316 m, Tlmače, Sitno-1009 m, Radvaň nad Dunajom-Virt, Michalovce, Kantorská dolina, Fryšták-přehrada (ab. baschkirica Hem.), Chlum u Třeboně (ab. nova Krejc.), Moravský Písek (ab. contenta Mad., ab. pannonica Sajo, ab. sejugata Mad., ab. agglutinata Mad.), Mutěnice (ab. angularis Sajo, ab. weisei Mad., ab. manca Mad., ab. errata Hem., ab. leopardina Ws., ab. frivaldsky Sajo, ab. 12 pustulata Pont., ab. nova Krejc., ab. pedemonta Beffa), Ríčany (ab. petříčekii Tichý, ab. boženkae Tichý), Slušovice (ab. frivaldsky Sajo), Štípa (ab. batmanewi Kol., ab. schaufussi Walt.), Zlín (ab. deflectens Mad.).

Ubikvist. Arborikolný a herbikolný druh žijúci v lesných aj bezlesných biotopoch vo všetkých vegetačných etážach. Afidofág. Veľmi hojný. Rozšírený v palearktickom regióne.

Calvia (Calvia) decemguttata (LINNAEUS, 1767)

III., VI., VIII., (4), Sitno-1009, Vápenná-748 m, Zelinová dolina, Bohdaneč.

Stenotopný arborikolný silvikolný druh vyskytujúci sa vo vlhkých ekotónoch, na rúbaniskách a lúkach. Nájde ho nielen na boroviciach, ale aj v listnatých lesoch, predovšetkým na jelši (*Alnus*), *Sambucus nigra* a *S. racemosa*.

Calvia (Anisocalvia) quatuordecimguttata (LINNAEUS, 1758)

IV.-VII., XI., (24), Kalná nad Hronom, Ipeľský Sokolec, Zalaba, Šahy, Skala-238 m, Devičany, Tekovská Breznica, Sitno-1009 m, Trenčín, Šiatorská Bukovinka, Silica, Mutěnice, Zlín (ab. nova Krejc.).

Eurytopný arborikolný, silvikolný druh listnatých lesov, ekotónov a parkov. Najčastejší výskyt zaznamenávame drevinách z rodov *Fagus*, *Quercus*, *Betula*, *Alnus*, *Salix*, *Fraxinus*. Sporadicky bol výskyt potvrdený na kvitnúcich bylinách, početnejšie zhľuky jedincov aj pod kôrou stromov. Afidofág s holarktickým rozšírením.

Myrrha (Myrrha) octodecimguttata (LINNAEUS, 1758)

Dátum zberu neuvedený, (1), Zlín.

Stenotopný arborikolný, silvikolný druh žijúci výhradne na ihličnatých drevinách (najmä na boroviciach) a na okrajoch vrchovísk. Afidofág. Vzácny. Má eurosírske rozšírenie.

Sospita vigintiguttata (LINNAEUS, 1758)

VII., (1), Jindřichův Hradec (ab. nova Krejc.).

Stenotopný arborikolný a herbikolný druh. Silvikol a hygrofil žijúci pri brehoch potokov, vo vlhkých lesných ekotónoch predovšetkým na *Alnus*, *Salix*, Apiaceae. Zriedkavo sa vyskytuje na *Quercus* a *Corylus*. Afidofág. Rozšírený v Európe.

Myzia oblongoguttata (LINNAEUS, 1758)

V., VII., (3), Šahy, Vrátna dolina, Mutěnice.

Stenotopný arborikolný, silvikolný druh ihličnatých a zmiešaných lesov. Preferuje borovice. Početne býva zastúpený aj v hrabanke a v machu. Vzácny afidofág s eurosírske rozšírením.

Anatis ocellata (LINNAEUS, 1758)

I., V., VI., (24), Levice, Šahy, Tešmak, Sitno-1009 m, Špania Dolina, Bzenec, Držková, Fryšták-přehrada (ab. attenuata Hem., ab. scutellaris Hm., ab. liberta Mad., ab. nova Krejc.), Moravský Písek (ab. vulgaris Ws., ab. liberta Mad., ab. linnei Ws.), Mutěnice (ab. 4-maculata Hm.), Prakšice (ab. servitora), Rakovník (ab. nova Krejc.), Zlín (ab. moravica Krejc., ab. cembrae Krejc.).

Eurytopný arborikolný, silvikolný druh žijúci v ihličnatých (predovšetkým na *Picea excelsior* a *Pinus*) a zmiešaných lesoch, na okrajoch slatín a pri brehoch

potokov. Afidofág. Lokálne býva hojný. Má eurosibírske rozšírenie.

Psyllobora vigintiduopunctata (LINNAEUS, 1758)

IV.-VII., (22), Šahy, Tešmak, Zalaba, Pastovce, Čajkov, Kráľovský Chlmec. Eurytopný herbikolný druh teplých až pravidelne vysychajúcich aluviálnych biotopov, hojne sa vyskytujúci vo viniciach, na ruderálnych biotopoch, na suchých lúkach, hrádzach, na poliach a v parkoch. Mycetofág (čľaď Erysiphaceae). Hojný. Rozšírený v celom palearktickom regióne.

Halyzia sedecimguttata (LINNAEUS, 1758)

Dátum zberu neuvedený, (1), Zlín (ab. nova Krejč.). Stenotopný arborikolný druh. Silvicol listnatých lesov, lesných ekotónov a parkov. Najčastejšie ho nachádzame na listnatých drevinách rodov *Fagus*, *Quercus*, *Corylus*, *Fraxinus*, *Alnus*, ale aj na niektorých ihličnanoch z rodov *Pinus*, *Picea* a *Larix*. Mycetofág (čľaď Erysiphaceae). Vzácný. Má eurosibírske rozšírenie.

Epilachninae

Epilachnini

Subcoccinella vigintiquatuorpunctata (LINNAEUS, 1758)

IV.-VII., (10), Levice, Santovka, Šahy, Kamenín, Hradišťa (ab. triundulata), Lukov, Mutěnice, Slušovice (ab. quadriundulata), Zlín (ab. triundulata). Eurytopný herbikolný druh charakteristický svojím výskytom na suchých lúkach a v ruderálnych spoločenstvách. Fytofág (polyfágny), živiaci sa najmä bylinami z rodov *Saponaria*, *Silene*, *Lychnis*, *Dianthus*, *Medicago*, *Trifolium* a *Beta*. Hojný. Rozšírený v celom palearkte.

Madaini

Cyanegetis impunctata (LINNAEUS, 1767)

III., VI., VII., (8), Levice-Kalinčiakovo, Santovka, Šahy. Stenotopný graminikolný, hygrofilný druh žijúci na vlhkých lúkach a brehoch potokov. Fytofág s častým výskytom na *Agropyrum repens*, *Avena elatior* a ďalších trávach. Lokálne hojný. Rozšírený v palearktickom regióne.

DISKUSIA

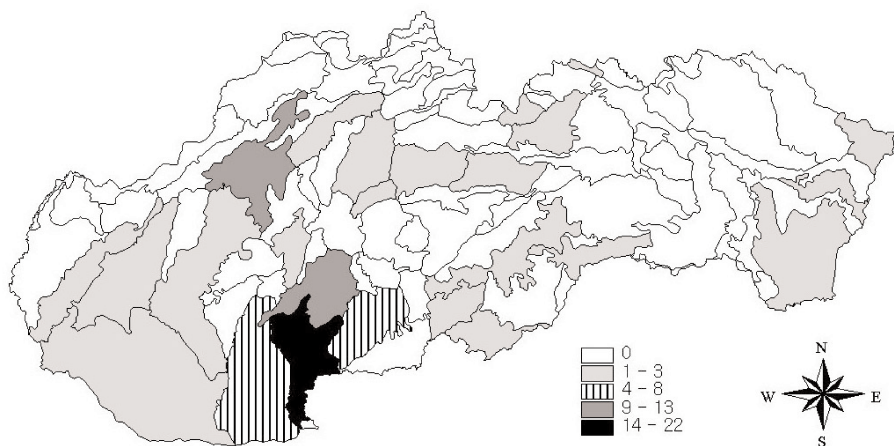
Údaje o lienkovitých (Coleoptera, Coccinellidae) sú vďaka zbierkam Tekovského múzea k dispozícii z 25 geomorfologických jednotiek (ZGJ) (26,8% z

celkového počtu 93 ZGJ). Druhovo aj lokálne je najbohatšie zastúpená ZGJ Ipeľská pahorkatina (22 druhov na 11 lokalitách). Je zrejme, že poznanie biodiverzity lienok tohto celku nie je úplné. Na objektívne zhodnotenie možného nárastu počtu druhov v zberových lokalitách Ipeľskej kotliny v budúcnosti sme použili kvantitatívne odhady v programe Estimate S. Podľa kvantitatívneho indexu ACE (Abundance-based Coverage Estimator of species richness) (CHAO et al. 1993) odhadujeme možný výskyt ďalších 27 druhov lienok. Z pohľadu biodiverzity sa dá v blízkej budúcnosti očakávať nárast druhového bohatstva najmä zlepšením poznania v spomenutých aj nových zberových lokalitách. Prirodzený posun teplomilných elementov na územie Slovenska a obohacovanie fauny južných oblastí je viac než isté.

ZÁVER

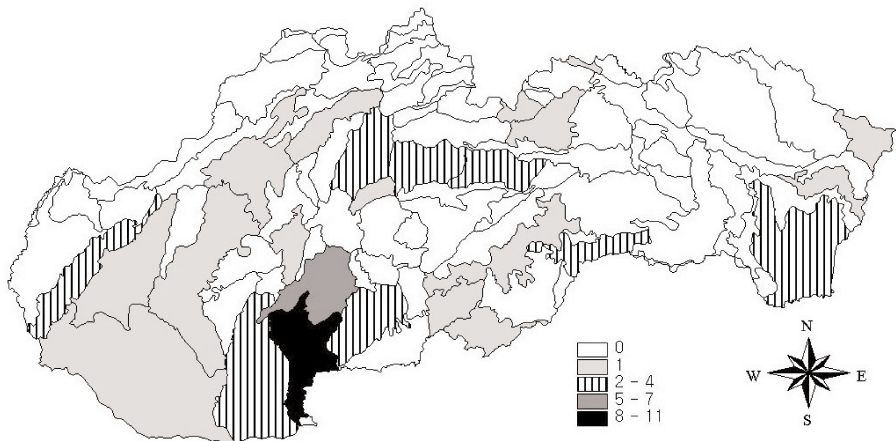
V zbierkach Tekovského múzea v Leviciach sa nachádza 49 druhov chrobákov z čeľade Coccinellidae. Sú zastúpené celkovým počtom 590 exemplárov z 86 lokalít. Na vytvorení zbierky sa rozličnou mierou podieľalo 28 zberateľov. Okrem bežnejších taxónov sú v zbierke zastúpené aj vzácne, zriedkavé a ohrozené druhy. Viaceré z nich sa viažu na prirodzené mokradné biotopy, brehové porasty riek a potokov, lesné, alebo naopak xerothermné lesostepné stanovišťa.

K pozoruhodným druhom patria napr. *Tetrabrachys connatus*, *Scymnus* (*Scymnus*) *mimulus*, *Scymnus* (*Scymnus*) *apetzoides*, *Hyperaspis* (*Hyperaspis*) *quadrimaculata*, *Hyperaspis* (*Oxynychus*) *erythrocephala*, *Oenopia lyncea agnata*, *Ceratomegilla* (*Adaliopsis*) *alpina redtenbacheri*.

Obr. 1. Počet druhov zistených v rámci geomorfologických jednotiek.

Obr. 2. Počet lokalít v jednotlivých geomorfologických jednotkách.

LITERATÚRA

- BIELAWSKI, R. (ed.), 1959: Biedronki - Coccinellidae. Klucze do oznaczania owadów Polski, Część 19. Zeszyt 76. Państwowe wydawnictwo naukowe, Warszawa, 92 s.
- FÜRSCH, H., 1965: Die palaearktischen Arten der *Scymnus bipunctatus*-Gruppe und die europäischen Vertreter der Untergattung *Sidis* (Coleoptera, Coccinellidae). Mitt. Münch. Ent. Ges., 55: 178-213.
- FÜRSCH, H., 1967: Coccinellidae. In: Freude, Harde, H.K.W., Lohse, G.A. (Eds.): Die Käfer Mitteleuropas. Band 7. Goecke & Evers, Krefeld, s. 227-278.
- FÜRSCH, H., 1987: Übersicht über die Genera und Subgenera der Scymnini mit besonderer Berücksichtigung der Westpalaearktis (Insecta, Coleoptera, Coccinellidae). Ent. Abhand., 51: 57-74.
- FÜRSCH, H., KREISSL, E., CAPRA, F., 1967: Revision einiger europäischer *Scymnus* - Arten. Mitt. Joanneum Graz., 28: 207-259.
- GOURREAU, J., M., 1974: Systematique de la tribu des Scymnini (Coccinellidae). Ann. Zool. Ecol. Anim (hors-serie), Paris, 221 s.
- GÜNTHER, V., 1959: Vertreter des Tribus Hyperaspini (Coleoptera, Coccinellidae) aus der Tschoslowakei. Acta Soc. Ent. Českoslov., 56: 255-264.
- HAVIAR, M., 2001: Lienky (Coleoptera, Coccinellidae) na vybraných drevinách a v bylinnej etáži charakteristických biotopov oblasti Devínskej Kobyly. Diplomová práca. Bratislava, Katedra zoológie PriF UK. 65 s., 23 tab., 31 obr.
- HOLECOVÁ, M., SMETANA, V., 1992: Nosáčky (Coleoptera, Curculionidae) v zbierkach Tekovského múzea v Leviciach. Acta Mus. Tekovens. Levice, 1: 161-179.
- HOLEKSA, F., SMETANA, V., 1987: Fúzače (Coleoptera, Cerambycidae) v zbierkach Tekovského múzea. Jubil. Zbor. Tekovs. Múz. Levice: 173-185.
- CHAO, A., MA, M.C., YANG, M.C.K., 1993: Stopping rules and estimation for recapture debugging with unequal failure rates. Biometrika, 80: 193-201.

- JABLOKOV-KHNZORIAN, S.M., 1971: Synopsis des Hyperaspis paléarctiques (Coleoptera, Coccinellidae). Ann. Soc. Ent. France, 7: 163-200.
- JABLOKOV-KHNZORIAN, S.M., 1982: Les Coccinelles. Coléoptères – Coccinellidae, Tribu Coccinellini des régions Paléarctique et Orientale. Société Nouvelle des Éditions Boubée, Paris, 568 s.
- KLAUSNITZER, B., 1999: Die Larven der Käfer Mitteleuropas. Polyphaga. Band 5, Teil 4. Geocke & Evers, Krefeld & JM Gustav Fischer Verlag, Jena – Stuttgart – Lübeck – Ulm, 366 s.
- KLAUSNITZER, B., KLAUSNITZER, H., 1997: Marienkäfer (Coccinellidae). Westarp Wissenschaften, Magdeburg, 175 s.
- KOCH, K., 1989: Die Käfer Mitteleuropas. Ökologie, Band 2. Goecke & Evers, Krefeld, 382 s.
- KOLLÁR, L., SMETANA, V., 1994: Skarabeusovitě (Coleoptera, Scarabaeidae) v zbierkach Tekovského múzea v Leviciach. Acta Mus. Tekovens. Levice, 2: 63-80.
- KOLLÁR, L., SMETANA, V., 1998: Vybrané čeľade chrobákov (Coleoptera: Silphidae, Oedemeridae, Pyrochroidae, Meloidae, Rhipiphoridae, Tenebrionidae et Lucanidae) v zbierkach Tekovského múzea v Leviciach. Acta Mus. Tekovens. Levice, 3:179-198.
- KOLLÁR, L., SMETANA, V., 2001: Liskavkovitě (Coleoptera: Chrysomelidae) v zbierkach Tekovského múzea v Leviciach. Acta Mus. Tekovens. Levice, 4: 78-100.
- KOVÁŘ, I., 1993: Coccinellidae. In: JELÍNEK, J., (ED.): Check-list of Czechoslovakia Insects IV (Coleoptera). Seznam československých brouků. Folia Heyrovskyana (Suppl.1), Praha, s. 103-106.
- KOVÁŘ, I., 1995: Revision of the Genera *Brumus* Muls. and *Exochomus* Redtb. (Coleoptera, Coccinellidae) of the Palaearctic Region. Part I. Acta Ent. Mus. Nat. Praeae, 44: 5-124.
- KOVÁŘ, I., 1996: Coleoptera: Cucujoidea 4 (Cybocephalidae and Coccinellidae). In: ROZKOŠNÝ, R., VANHARA, J. (EDS.): Terrestrial Invertebrates of the Pálava Biosphere Reserve of UNESCO. III. Folia Fac. Sci. Nat. Universitatis Masarykianae Brunensis – Biológia, 94: 505-513.
- MADER, L., 1955: Evidenz der paläarktischen Coccinelliden und ihrer Aberationen im Wort und Bild II. Ent. Arb. Mus. G. Frey, 6: 765-1035.
- MAZÚR, E., LUKNIŠ, M., 1978: Regionálne geomorfologické členenie SSR. Geograf. Čas., 30: 101-123.
- ROUBAL, J., 1937-41: Katalog Coleopter (brouků) Slovenska a Východních Karpat. III. díl, Praha, 363 s.
- SMETANA, V., 1986: Motýle (Lepidoptera) v zbierkach Tekovského múzea v Leviciach. Vlastiv. Sprav. Tekovs. Múz. Levice, 11: 33-38.
- SMETANA, V., SMETANOVÁ, E., 1999: Príspevok Tekovského múzea v Leviciach k poznaniu a ochrane prírody Štiavnických vrchov, s. 81-94. In: MARUŠKA, A., (ED.): Zborník referátov zo seminára k 20. výročiu vyhlásenia CHKO Štiavnické vrchy. Banská Štiavnica, 132 s.